

Але ж сабака сабаку ня роўны: ня з кожнага сабачаняці вырасьце пагрозьлівы сабачуга. Маленькага сабачку дык аж да сьмерці зваць будучь шчаняткам, а можа, цюцькам, цюлікам — пшчотна й па-свойску. І як тут не прыхінуцца, ня зблізіцца да чалавека? Нездарма ж кажуць, што сабака — найлепшы чалавеку прыяцель. Людзі, праўда, ці раз на нашых вачох выяўляюць сваю падступнасьць — вытнуць сабаку кіем ці вышлюць паміраць у космас. Або возьмуць імя гэтае — сабака — і пусьцяцца ганіць ім розных нягоднікаў, злосьнікаў і шкоднікаў. Пры чым тут сабака? А пры тым, што не адкажа. Словам, жывецца сабакам па-рознаму: ёсьць нешчасьліўцы, а ёсьць і лёсікі. У нашым стагодзьдзі беларускія сабакі асвойталіся ў гарадзкіх кватэрах: як быў раней сабака львом на сваёй вуліцы, дык цяпер прынамсі на сваім паверсе.

Выгадаваўшы сабаку, я добра разумею нашага Язэпа Пушчу — у варунках савецкае „свабоды“ ён пісаў „Лісты да сабакі“. „Нашто ж мне падхалімам быць, крывіцца і ў хмары ўрэзвацца чырвоным буслам?“ — таго ж ня скажаш першаму-лепшаму: пра гэта дзелішся з блізкім. Язэп Пушча меў сябра. Сябра, які слухае, здольны зразумець і ня ўмее выдаваць.

Савет

Віталь Цыганкоў

Савет, пазычаны з расейскай, якое прыйшло ў нашу мову толькі як абазначэньне ўладнай структуры, стала абазначэньнем цэлай эпохі, ладу жыцьця. „За саветамі“ — казалі і кажуць у Заходняй Беларусі, як „за немцамі“, „за палякамі“.

У слове „савет“ уся гісторыя Беларусі ХХ стагодзьдзя — савецкі, саветызацыя, антысавецкі, саўковы.

У беларускай рэчаіснасьці Саветы зьявіліся раней, чым у мове. У 20-ыя гады органы кіраваньня яшчэ называліся нармальным словам „рада“, а сама Беларусь была Радавая. „Чырвоным рубінам зьяе Радавая Беларусь на мяжы СССР і імперыялістычнага Захаду“ — аптымістычна абвяшчаў лёзунг. Але паступова з працэсам саветызацыі жыцьця й мовы слова „савет“ выцясняе спрадвечную беларускую „раду“. У 1927 годзе зьяўляецца газэта „Савецкая Беларусь“, а пасля пачатку працэсаў над „нацдэмамі“ слова „рада“ ў савецкай Беларусі канчаткова становіцца сымбалам усяго антысавецкага і контррэвалюцыйнага.

Далей гэтае выразнае разьдзяленьне толькі замацавалася і дайшло да канца 80-х, калі новыя адраджэнцы адплацілі савету той жа манэтай. Цяпер „савецкім“ падкрэсьлена называецца ўсё расейскае й савецкае паводле сваёй сутнасьці й духу, а радай — усё беларускае й міжнароднае. Так, мы кажам: Рада Бяспекі ААН, Рада Эўропы, Рада БНР, але — Савет вэтэранаў і, на жаль, Вярхоўны Савет. Памятаю, як у 1992 годзе падчас паартыкулярнага абмеркаваньня тэксту новай Канстытуцыі Станіслаў Шушкевіч пераконваў дэпутатаў: сапраўды, няма слова „саветавать“ у беларускай мове, але савет настолькі замацаваўся ў нашай сьвядомасьці й рэчаіснасьці, што давайце яго пакінем. Большасьць прагаласавала за Савет — гэта было знакам, гэта было сымбалам. Беларусь і цяпер застаецца Краінай Саветаў.